

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
"КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО"
ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КРИПТОГРАФІЯ
КОМП'ЮТЕРНИЙ ПРАКТИКУМ №1
«Експериментальна оцінка ентропії на символ джерела
відкритого тексту»

Виконали
студенти 3 курсу
групи ФБ-21
КАЮН Вероніка
РУДЮК Олександр

Мета роботи: засвоєння понять ентропії на символ джерела та його надлишковості, вивчення та порівняння різних моделей джерела відкритого тексту для наближеного визначення ентропії, набуття практичних навичок щодо оцінки ентропії на символ джерела.

Постановка задачі

1. Написати програми для підрахунку частот букв і частот біграм в тексті, а також підрахунку H_1 та H_2 за безпосереднім означенням. Підрахувати частоти букв та біграм, а також значення H_1 та H_2 на довільно обраному тексті російською мовою достатньої довжини (щонайменше 1Мб), де імовірності замінити відповідними частотами. Також одержати значення H_1 та H_2 на тому ж тексті, в якому вилучено всі пробіли.

2. За допомогою програми CoolPinkProgram оцінити значення $H^{(10)}$, $H^{(20)}$, $H^{(30)}$.

3. Використовуючи отримані значення ентропії, оцінити надлишковість російської мови в різних моделях джерела

Хід роботи

Довільний текст

Спочатку підрахуємо частоту букв та біграм у нашому тексті **text2** – текст з пробілами.

Частота букв	Частота біграм з перетином	Частота біграм без перетину
--------------	-------------------------------	--------------------------------

Буква	Частота	Біграма	Частота	Біграма	Частота
	0,123861	вв	5,38E-05	вв	5,57E-05
о	0,093987	ве	0,002961	ед	0,002959
и	0,088443	ед	0,002961	ен	0,011768
е	0,070679	де	0,00323	ие	0,005799
н	0,063358	ен	0,011789	т	0,008594
т	0,059321	ни	0,012865	ех	0,004236
а	0,057921	ие	0,00576	но	0,015329
с	0,048501	е	0,015342	ло	0,006319
р	0,040911	т	0,008559	ги	0,00601
в	0,039834	те	0,009313	и	0,024799
л	0,034397	ех	0,004199	за	0,003137
м	0,028153	хн	0,00393	ни	0,012826
к	0,025785	но	0,015288	ма	0,002536
ь	0,022662	ол	0,009366	ют	0,003653
п	0,021747	ло	0,006298	ц	0,001682
д	0,021155	ог	0,008398	тр	0,004982
я	0,018087	ги	0,005975	ал	0,004826
у	0,017441	ии	0,004952	ьн	0,00317
з	0,016956	и	0,024816	ое	0,001188
г	0,01448	з	0,00183	м	0,005621
б	0,012704	за	0,003122	ес	0,00721
ь	0,012327	ан	0,008182	то	0,006916
х	0,012112	им	0,003337	в	0,009578
ч	0,009366	ма	0,00253	р	0,005494
й	0,008236	аю	0,002153	аз	0,002625
ц	0,007913	ют	0,00366	ви	0,003014

Всі значення можна переглянути у файлі **frequency_data.xlsx**

Далі обчислюємо ентропію та надлишковість тексту.

```

Ентропія H1 (монограми): 4.61260
Надлишковість R1 (монограми): 0.23961
Ентропія H2 (біграми з перетином): 8.10212
Надлишковість R2 (біграми з перетином): 0.33218
Ентропія H2 (біграми без перетину): 8.10161
Надлишковість R2 (біграми без перетину): 0.33222

```

Текст без пробілів

Видаляємо пробіли із тексту та зберігаємо у **text3**.

Частота букв	Частота біграм з перетином	Частота біграм без перетину
--------------	-------------------------------	--------------------------------

Буква	Частота	Біграма	Частота	Біграма	Частота
о	0,104827	вв	0,00024	вв	0,00012
и	0,098643	ве	0,003302	ед	0,003722
е	0,078831	ед	0,003842	ен	0,013329
н	0,070665	де	0,003602	ие	0,006004
т	0,066162	ен	0,014289	т	0,002642
а	0,064601	ни	0,014469	ех	0,005043
с	0,054095	ие	0,006484	но	0,016691
р	0,045629	е	0,001081	ло	0,007085
в	0,044429	т	0,002342	ги	0,006724
л	0,038365	те	0,010387	из	0,005163
м	0,0314	ех	0,004743	ан	0,008525
к	0,028758	хн	0,004503	им	0,004323
ы	0,025276	но	0,017051	аю	0,003002
п	0,024256	ол	0,010507	тц	0,00012
д	0,023595	ло	0,007025	тр	0,005283
	0,022813	ог	0,009486	ал	0,006364
я	0,020173	ги	0,006784	ьн	0,004923
у	0,019452	ии	0,008706	ое	0,001561
з	0,018912	из	0,005403	ме	0,004923
г	0,01615	за	0,003482	ст	0,020653
б	0,014169	ан	0,009246	ов	0,013809
ь	0,013749	им	0,004983	ра	0,012248
х	0,013509	ма	0,002942	зв	0,002642
ч	0,010447	аю	0,002402	ит	0,005043
й	0,009186	ют	0,004203	ии	0,008405
ц	0,008826	тц	6E-05	со	0,006004

Всі значення можна переглянути у файлі **frequency_data_spaces_del.xlsx**

```

Ентропія H1 (монограми): 4.63480
Надлишковість R1 (монограми): 0.23321
Ентропія H2 (біграми з перетином): 8.26551
Надлишковість R2 (біграми з перетином): 0.31627
Ентропія H2 (біграми без перетину): 8.26566
Надлишковість R2 (біграми без перетину): 0.31625

```

За допомогою програми CoolPinkProgram оцінимо значення $H^{(10)}$, $H^{(20)}$, $H^{(30)}$

$H^{(10)}$

Лабораторная работа №1

Произвольная часть текста:
учить_ем

Использованные буквы:

Порядок n-граммы:
5 символов
15 символов
20 символов
25 символов
30 символов
35 символов
40 символов
45 символов
50 символов

Введенный символ:
Символ по счету:
Номер эксперимента: 51

Поле ввода символов:
Продолжить Другой

Неравенство для энтропии:
2.49602844092468< H < 3.13622304540502

Двоичная таблица угаданных символов:
000001000000000000000000000000
100000000000000000000000000000
000001000000000000000000000000
000010000000000000000000000000
001000000000000000000000000000

Вероятности:
q[1]=0.38
q[2]=0.14
q[3]=0.04
q[4]=0.06
q[5]=0.06
q[6]=0.06
q[7]=0
q[8]=0.02
q[9]=0
q[10]=0.02
q[11]=0
q[12]=0.02
q[13]=0
q[14]=0
q[15]=0
q[16]=0.06
q[17]=0
q[18]=0
q[19]=0
q[20]=0
q[21]=0.02
q[22]=0
q[23]=0.04
q[24]=0.02
q[25]=0
q[26]=0
q[27]=0
q[28]=0
q[29]=0
q[30]=0
q[31]=0.04
q[32]=0.02

Строка состояния:
Вы угадали. Для продолжения опыта нажмите "Продолжить", или "Другой" для выбора другого порядка

Надлишковість при мінімальному значенні ентропії складає: 0.5008

Надлишковість при максимальному значенні ентропії складає: 0.3728

$H^{(20)}$

Лабораторная работа №1

Произвольная часть текста:
что_случилось_нечто_непредвиденное_освобождающее_его_от_необходимости_выпо

Использованные буквы:

Порядок n-граммы:
5 символов
10 символов
15 символов
25 символов
30 символов
35 символов
40 символов
45 символов
50 символов

Введенный символ: o
Символ по счету: 1
Номер эксперимента: 50

Поле ввода символов:
o
Продолжить Другой

Неравенство для энтропии:
1.50123513905468< H < 2.25243127287761

Двоичная таблица угаданных символов:
000000001000000000000000000000
000100000000000000000000000000
000100000000000000000000000000
000000000000000000000000000010
00000000000000000000100000000000

Вероятности:
q[1]=0.6
q[2]=0.1
q[3]=0.04
q[4]=0.06
q[5]=0.02
q[6]=0.02
q[7]=0
q[8]=0
q[9]=0.04
q[10]=0.04
q[11]=0
q[12]=0
q[13]=0
q[14]=0
q[15]=0
q[16]=0
q[17]=0
q[18]=0
q[19]=0.02
q[20]=0.02
q[21]=0
q[22]=0
q[23]=0
q[24]=0
q[25]=0
q[26]=0.02
q[27]=0
q[28]=0
q[29]=0
q[30]=0
q[31]=0.02
q[32]=0

Строка состояния:
Вы угадали. Для продолжения опыта нажмите "Продолжить", или "Другой" для выбора другого порядка

Надлишковість при мінімальному значенні ентропії складає: 0.6998

Надлишковість при максимальному значенні ентропії складає: 0.5495

$H^{(30)}$

Лабораторная работа №1

Произвольная часть текста:
то_его_поразит_факт_насколько_эти_учения_были_похожи_друг_на_друга_и_на_наш

Использованные буквы:

Порядок n-граммы:
5 символов
10 символов
15 символов
20 символов
25 символов
30 символов
35 символов
40 символов
45 символов
50 символов

Введенный символ: (пробел)
Символ по счету: 1
Номер эксперимента: 50
Поле ввода символов:

Продолжить Другой

Неравенство для энтропии:
1,23182379027345 < H < 2,01366068968819
Двоичная таблица угаданных символов:
10000000000000000000000000000000
00000000000000000000000000000000
01000000000000000000000000000000
10000000000000000000000000000000
10000000000000000000000000000000

Вероятности:
q[1] = 0,64
q[2] = 0,12
q[3] = 0,04
q[4] = 0,04
q[5] = 0
q[6] = 0
q[7] = 0,02
q[8] = 0,02
q[9] = 0,04
q[10] = 0,02
q[11] = 0
q[12] = 0,02
q[13] = 0,02
q[14] = 0
q[15] = 0,02
q[16] = 0
q[17] = 0
q[18] = 0
q[19] = 0
q[20] = 0
q[21] = 0
q[22] = 0
q[23] = 0
q[24] = 0
q[25] = 0
q[26] = 0
q[27] = 0
q[28] = 0
q[29] = 0
q[30] = 0
q[31] = 0
q[32] = 0

Строка состояния:
Вы угадали. Для продолжения опыта нажмите "Продолжить", или "Другой" для выбора другого порядка

Надлишковість при мінімальному значенні ентропії складає: 0.7536

Надлишковість при максимальному значенні ентропії складає: 0.5973

Висновок: під час виконання даної лабораторної роботи ми навчилися екпериментально визначати частоти літер і біграм у тексті і на основі цих значень обчислювати ентропію і надлишковість. За допомогою програми CoolPinkProgram ми здійснили серію експериментів, щоб оцінити значення ентропії $H^{(10)}$, $H^{(20)}$, $H^{(30)}$.